

УДК 792.57:78.036.9

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-1-13>

Владислав ЗАЙЦЕВ,
orcid.org/0000-0002-7661-6886
доцент кафедри естрадного співу
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) info@vladzaytsev.com

ТВОРЧИСТЬ ПАВЛА ЗІБРОВА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ЕСТРАДИ

В статті окреслюється специфіка творчості провідного співака – класика вітчизняної естради – Павла Зіброва. Відзначено, що розвиток української естради розпочався ще на початку ХХ століття. Проте її представники були здебільшого позбавлені можливості розвивати свою діяльність у відповідності до власних бажань чи законів ринкових відносин. Натомість після здобуття Україною незалежності формуються передумови до становлення сфери шоу-бізнесу, в якому чільне місце належить музичній естраді. Для становлення поп-виконавців вкрай важливим є репертуар та їх імідж. Вони дозволяють ідентифікувати співака, зробити його образ яскравим та таким, що легко запам'ятовується. Творчість ряду виконавців може бути віднесена до класики музичної естради. Серед них виокремлюється постать Павла Миколайовича Зіброва. Цей співак, музикант-інструменталіст та композитор є справжнім корифеєм української естради. Здобувши фундаментальну академічну освіту в сфері музичного мистецтва він зміг залучити отримані знання до естрадного виконавства. Його творчий стиль пов'язаний з прагненням до сміливих експериментів та відкритістю до співпраці з молодими виконавцями. Потужний вокал дозволяє виконувати репертуар будь-якої складності – від оперних арій до пісень у різних напрямках поп-музики. Співак має неповторний візуальний сценічний образ, проте не менш важливим чинником творчого просування Павла Зіброва було створення ним пісень-шлягерів, які стали музичними візитівками виконавця. Намагання відповідати запитам слухацької аудиторії виступає стимулом до подальшого розвитку стильової палітри митця. Він є активним учасником чисельних розважальних шоу, в яких демонструє свої вокальні, акторські та інші творчі здібності. Високий професіоналізм та здатність до творчого зростання є неодмінними ознаками різних векторів діяльності Павла Миколайовича Зіброва, який завжди демонструє прагнення розвиватись.

Ключові слова: естрада, співак, Павло Зібров, репертуар, сценічний образ.

Vladyslav ZAITSEV,
orcid.org/0000-0002-7661-6886
Associate Professor at the Pop Singing Department
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) info@vladzaytsev.com

CREATIVITY OF PAVEL ZIBROV IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY UKRAINIAN VARIETY MUSIC

The article outlines the specifics of the work of the leading singer - a classic of the domestic pop music - Pavlo Zibrov. It is noted that the development of Ukrainian pop music started at the beginning of the 20th century. However, its representatives were mostly deprived of the opportunity to develop their activities in accordance with their own wishes or the laws of market relations. On the other hand, after Ukraine gained independence, the prerequisites for the formation of the sphere of show business, in which a prominent place belongs to the musical variety, are being formed. The repertoire and their image are extremely important for the development of pop artists. They allow you to identify the singer, make his image bright and easy to remember. The creativity of a number of performers can be classified as classics of music pop. Among them, the figure of Pavel Mykolayovych Zibrov stands out. This singer, musician-instrumentalist and composer is a real luminary of Ukrainian pop music. Having obtained a fundamental academic education in the field of musical art, he was able to apply the acquired knowledge to pop performance. His creative style is associated with a desire for bold experiments and openness to cooperation with young performers. Powerful vocals allow you to perform a repertoire of any complexity - from opera arias to songs in various directions of pop music. The singer has a unique visual stage image, but an equally important factor in the creative advancement of Pavel Zibrov was his creation of hit songs, which became the artist's musical calling cards. The effort to respond to the requests of the listening audience serves as an incentive for the further development of the artist's stylistic palette. He is an active participant in numerous entertainment shows in which he demonstrates his vocal, acting and other creative abilities. High professionalism and ability to creative growth are indispensable features of various vectors of activity of Pavlo Mykolayovych Zibrov, who always demonstrates a desire to develop.

Key words: variety show, singer, Pavlo Zibrov, repertoire, stage image.

Постановка проблеми. Сучасна українська поп-сцена представлена різними виконавцями та музичними гуртами. Стильова строкатість феноменів, які наявні в культурно-мистецькому просторі сьогодення спрямована на різну цільову аудиторію. Творчість ряду співаків орієнтована на молодіжну аудиторію, смаки якої є доволі мінливими. Водночас можна виділити групу виконавців, які мають постійну слухачку аудиторію. Зокрема їх можна віднести до представників «класики» української естради. Одним зі співаків, що вже не одне десятиліття посідає місце на вітчизняній поп-сцені, є Павло Зібров. Його творчість досі не здобувала ґрунтового висвітлення у вітчизняному мистецтвознавстві, хоча його внесок у становлення української естради є безперечно значним.

Аналіз досліджень. Різні питання, що стосуються музичного мистецтва естради, розкриваються в працях сучасних українських авторів. Стильові риси української естради та її зв'язок з фольклором досліджувались в монографії В. Тормахової. Засади формування української естрадно-пісенної традиції в Галичині демонструються в статті О. Колубаєва. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку національної естради аналізувались у статті М. Мозгового. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради представлено в дисертації Т. Рябухи. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ- початку ХХІ століття висвітлено в дисертаційному дослідженні І. Бобула. Тенденції розвитку української естрадної пісні визначаються в публікації Н. Овсяннікової. Питання ролі сценічного іміджу естрадного співака як чинника просування у музичній індустрії представлено в статті А. Бурлаки. Попри наявність вищезгаданих розробок ряд питань залишається не дослідженим.

Мета статті – проаналізувати специфіку української естрадної музики на прикладі творчості Павла Зіброва.

Виклад основного матеріалу. Становлення української поп-сцени відбувалось у декілька етапів. Перший з них відбувався в межах естрадного виконавства, яке розпочалось ще за радянських часів. «Естрадна музика - це широке поняття, яке об'єднує в собі такі різновиди сучасної музики як джаз, рок- і поп-музика. В основі джазу, рок- і поп-музики лежить пряме звернення до глядача зі сцени, безпосередній контакт з ним, видовищність, шоу, які були притаманні всім цим напрямкам від самого початку» (Тормахова, 2017: 9).

Формування виконавської діяльності в сфері естради супроводжувалося жорсткою цензурою.

На цьому етапі функціонування естрадного виконавства була фактично відсутня свобода творчості, а замість законів шоу-бізнесу діяли зовсім інші чинники, що регламентували характер мистецького спрямування вокально-інструментального виконавства. Водночас дослідники вказують на те, що у даний період українське пісенно-естрадне мистецтво характеризувалось високим рівнем майстерності композиторів та виконавців. «Пласт українського пісенно-естрадного мистецтва першої половини ХХ століття характеризується професійністю та гнучкістю підходу, розумінням ужиткових потреб і культурних запитів аудиторії, актуальністю інтонаційного і жанрового арсеналу, зумовлених ґрунтовною фаховою підготовкою та практичним досвідом авторів» (Колубаєв, 2013: 216).

Починаючи з другої половини століття формується ряд поп-гуртів («Кобза», «Аріель», «Ялла»), серед яких поширювалась практика виконання естрадизованого фольклору. Як правило, обирались декілька учасників, які своїм співом утворювали п'яти чи шестиголосну вертикаль. Основу становили мелодійні ліричні шлягери. На цьому етапі (у 80-ті роки ХХ століття) відбувається поступове перетворення виконавської діяльності багатьох співаків, які від художньої самодіяльності переходять до професійного виконавства, стаючи майстрами сцени. До того ж у них формується власна неповторна виконавська манера та цікавий репертуар, що вирізняють їх з-поміж інших. «Співаки та співачки нової генерації прагнуть до виявлення індивідуально-особистісного початку, виробляють свою неповторну інтонацію і манеру подання пісень, що характерно для творчості таких виконавців, як Н. Яремчук, В. Зінкевич, О. Білозір, І. Бобул, Л. Сандулеса, А. Кудлай, В. Білоножко, П. Зібров» (Рябуха, 2017: 110–111).

Після здобуття Україною незалежності відбувається становлення поп-сцени, яка ще в більшій мірі починає орієнтуватись на глядацькі запити та супроводжується формуванням виконавців, що працюють у різних стилях. Розпочинається процес інвестування бізнесменів в українську естраду. На цьому етапі розвитку поп-сцени наявна поява яскравих співаків-солістів, що набувають зіркового статусу. Причому поступово пласт музичного естрадного виконавства, який формується в цей період, набуває якостей нового академізму, що пов'язаний з професійним рівнем співаків. «Жанрово-стильовий зміст естрадного вокального виконавства, наділений якостями нового академізму, тобто поглибленої та специфікованої професіоналізації, що передбачає власні соціоко-

мунікативні та виразовохудожні канони, найбільш цілісно та глибоко розкривається у контексті теорії розуміння та інтерпретації, тобто як суспільно-когнітивний феномен» (Бобул, 2018: 75).

Одним з провідних класиків української естради є Павло Миколайович Зібров. Цей співак здобув фундаментальну музичну освіту, як інструменталіст та вокаліст. Зокрема заняття музикою розпочались з 9-ти річного віку в музичній спецшколі-інтернаті ім. Миколи Лисенко для обдарованих дітей, де Павло навчався за спеціальністю віолончеліст, контрабасист. Ще під час шкільних років він заснував ансамбль «Явір», учасники якого виконували світові та українські хіти. Саме за цим фахом Павло Миколайович вперше навчався у Національній музичній академії України ім. П.І. Чайковського. Вже у 27-річному віці він вступив на навчання до музичної академії як класичний вокаліст. Упродовж шести років Павло Миколайович був солістом Державного естрадно-симфонічного оркестру України (1986-1993 рр.), після чого він розпочинає сольну кар'єру. Безперечно, наявність класичної музичної освіти вплинула на характер творчості Зіброва. Великий вокальний діапазон співака-баритона, оксамитово-м'який тембр та потужний голос стали тими рисами, що приваблювали слухачську аудиторію. Співак швидко зміг набути велику слухачську аудиторію та став справжньою зіркою української естради. «"Зірки" естрадно-пісенної творчості – це, перш за все, саме співаки, тобто музиканти-виконавці, творчість яких перевершує значення окремої егоконцепції, виявляє підпорядкування окремого індивідуального буття творчій енергії загальнозначущих смислів. Відтак виконавець стає більшим за власну творчу діяльність, стає суспільно значущою особистістю, яка викликає інтерес сама по собі, як успішне упередження вищого уявлення про призначення людського життя у протистоянні невпинному часу» (Бобул, 2018: 175).

Для становлення поп-виконавців вкрай важливим є репертуар та їх імідж. Вони дозволяють ідентифікувати співака, зробити його образ яскравим та таким, що легко запам'ятовується. Доречно нагадати, що для класичного вокаліста базове значення відіграють саме вокальні здібності, які обумовлюють здатність виконати той чи інший репертуар. Натомість для естрадного співака вкрай необхідно мати власний репертуар, який створюється з урахуванням його вокальних можливостей та може стати його музичним репрезентантом на довгі роки. Отже, на шляху просування Павла Зіброва на українській естраді як

сольного співака, важливу роль мало формування індивідуального репертуару, який зробив співака по-справжньому популярним. У творчому просуванні Павла Зіброва мало значення створення ряду пісень-шлягерів, які стали своєрідними музичними візитівками виконавця. Всі вони були створені завдяки співпраці з Юрієм Рибчинським ще в 1993 році – це пісні «Хрещатик», «Мертві Бджоли не гудуть» і «День Народження». Дані композиції мали шалений успіх. Проте настільки сильний вплив вони справляли саме у творчій інтерпретації Павла Миколайовича Зіброва, який міг виконати їх по-справжньому феєрично, яскраво та святково. Характерні особливості цих шлягерних пісень якнайкраще були окреслені в розробці М. Мозгового, який серед ознак називав наступні: «проста музична тема; так само простий і зрозумілий текст; чіткий, достатньо оригінальний танцювальний або баладний ритм; контрастна форма поєднання куплета і приспіву» (Мозговий, 2008: 75). Проте, якщо проаналізувати пісні з репертуару Зіброва, то стає зрозумілим, що вони розраховані на сильний та потужний вокал, а їх виконання потребує наявності високих професійних якостей музиканта – вміння точно відтворювати ритм, влучно передавати інтонацію, доносити сенс пісні глядачеві. Звісно, що ґрунтовна музична освіта, здобута при навчанні на спеціальності «класичний вокал» у НМАУ імені П.І. Чайковського, в повній мірі дозволяла виконувати П.М. Зіброву не лише пісні, а й головні ролі у оперних творах.

Якщо розглянути такий компонент специфіки образу естрадного виконавця, як імідж, то стає зрозумілим, що він також залежить від індивідуальних характеристик співака, й виступає відповіддю на очікування аудиторії. «Сценічний імідж виконавців виступає віддзеркаленням потреб аудиторії та є таким, що здатний сприяти просуванню музичної продукції на сучасному медіа ринку» (Бурлака, 2021:21). Якщо проаналізувати творчий розвиток Павла Зіброва, то стає наявним чітке слідування правилам шоу-бізнесу. Співак має неповторний візуальний образ, який проявляється у зовнішніх чинниках. Зокрема публіка сприймає міміку артиста, його зачіску, сценічний костюм, які мають виразно-неповторний характер. У випадку Павла Зіброва яскравою деталлю його образу є вуса, які стали невід'ємним атрибутом. Співак навіть записав в 2019 році композицію «Вуса-бренд» з однойменного альбому, в якій оспівує власні вуса, що набули значення бренду, впізнаваної деталі, що підкреслює його маскулінне начало та має позачасову популярність.

Ця композиція здобула нагороди в категорії «Найкращий естрадний хіт» та «Українська пісня року» від Музичної премії YUNA.

До програми класичних співаків входить не лише вокальна підготовка, а й акторська майстерність. Ці професійні навички, помножені на артистизм Павла Миколайовича сприяють тому, що Зібров майстерно справляється з різноманітними ролями. Особливо це яскраво проявляється під час участі у розважальних шоу. На відміну від багатьох інших представників «класики» української естради він є постійним учасником найбільш цікавих та касових проєктів – це й «Ліпсінг батл», «Голос країни», «Танці з зірками», «Мастер Шеф.Селебриті», «Співають всі», «Маска» та ін. В них Павло Миколайович проявляє різні грані свого таланту – акторську гру, майстерність співу, або навіть вміння жартувати, в тому числі виявляючи здатність до самоіронії. Особливо яскраво співак це демонстрував, приймаючи участь у «Лізі сміху» в 2016-2017 роках.

Показовою була участь Зіброва у шоу «Маска» в якому співак представ у масці. Він майстерно виконав композиції «Гуси» Wellboy, «А мы любили» гурту «Hi-Fi», «Эй, секундочку» Олі Полякової, «Де би я» Сергія Бабкіна, причому співак настільки майстерно приховував свій потужний та виразний голос, що жоден з членів журі не зміг його впізнати. Високий професіоналізм та здатність до творчого зростання є неодмінними ознаками діяльності Павла Миколайовича Зіброва, який не боїться приміряти на себе образи інших виконавців. Це свідчить про прогресивний характер його творчості та наявність прагнення розвиватись. Нове покоління виконавців стикаються зі зростанням вимог з боку глядацької аудиторії. Дану тезу підкреслює в своїй науковій розробці Н. Овсяннікова: «Публіка стає більш вимогливою до окремих виконавців – їхньої сценічної зовнішності, іміджу, виконавських манер і прийомів, що вимагає від вокалістів слідувати новим тенденціям, які з'явилися на сучасній естраді» (Овсяннікова, 2022: 172). Водночас важливо відзначити, що Павло Миколайович не боїться експериментувати і активно реагує на зміну запитів аудиторії. Упродовж останніх років він записав ряд композицій з молодого покоління виконавців. Так з гуртом «Плюшевий Бруклін» Зібров заспівав пісню «Польська Залізниця Лова-Лова» в 2016 році, де прочитав реп. Не менш яскравою подією у виконавській діяльності Павла Зіброва стала робота в якості діджея у клубі «Atlas». В 2021 році разом з Glova & Manin Павло Миколайович виконав пісню «С Bass» та знявся у відеокліпі на неї. В цьому ж

році було створено пісню разом з Анною Трінчер «Мертві бджоли&Метелики», за яку у лютому 2022 року виконавці отримали нагороду «Українська пісня року». Тобто співак розширює свою публіку, охоплюючи також й молодіжну аудиторію. Причому це виходить у нього надзвичайно органічно, адже молоді виконавці самі запрошують його до співпраці, а її результат завжди викликає захоплення у публіки. Хоча сфера творчих інтересів Зіброва здебільшого стосувалась академічної музики, шансону чи естрадної пісні, проте він відчуває нагальну потребу розвиватись і рухатись в ногу із часом.

Потрібно також зазначити, що Павло Зібров є не лише співаком та музикантом-інструменталістом, а й композитором. Музика більшості пісень з репертуару співака створені ним самостійно, натомість поезію до них писали Юрій Рибчинський, Петро Мага, Степан Галябарда, М. Щур. Це свідчить про універсальність виконавця, системний характер його діяльності та високий професійний рівень, який проявляється у різних формах активності. У його творчому доробку сольних 15 альбомів, до того ж чимало композицій, написаних Зібровим, виконують інші співаки. Цей музикант має чисельну слухацьку аудиторію, його твори займали та продовжують займати високі сходинки у рейтингах, хіт-парадах, виборюють престижні премії та мають неминучу цінність. Більшість композицій побудовані у пісенно-куплетній формі, в них надається чільне місце вокальній лінії, логіка гармонічного розвитку відповідає класичній.

Висновки. Розвиток української естради розпочався ще на початку ХХ століття. Творчість ряду виконавців може бути віднесена до класики музичної естради. Серед них виокремлюється постать Павла Миколайовича Зіброва. Цей співак, музикант-інструменталіст та композитор є справжнім корифеєм української естради. Здобувши фундаментальну академічну освіту в сфері музичного мистецтва він зміг залучити отримані знання до естрадного виконавства. Його творчий стиль пов'язаний з прагненням до сміливих експериментів та відкритістю до співпраці з молодими виконавцями. Потужний вокал дозволяє виконувати репертуар будь-якої складності – від оперних арій до пісень у різних напрямках поп-музики. Намагання відповідати запитам слухацької аудиторії виступає стимулом до подальшого розвитку стильової палітри митця. Він є активним учасником чисельних розважальних шоу, в яких демонструє свої вокальні, акторські та інші творчі здібності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобул І. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ- початку ХХІ століття. Дис. канд. мистецтвознавства. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. 219 с.
2. Бурлака А. В. Сценічний імідж естрадного співака як чинник просування у музичній індустрії. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*, 2021, Вип. 22. С. 17-23.
3. Колубасєв О. Засади формування української естрадно-пісенної традиції в Галичині. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка. Серія: Виконавське мистецтво*. Львів: ТеРус, 2013. Вип. 27: Камерно-вокальна творчість в історичній ретроспективі. С. 208–218.
4. Мозговий М. П. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку національної естради. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 2008. № 10. С. 72-79.
5. Овсяннікова Н. Ю. Українська естрадна пісня: тенденції розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 1. С. 170-173
6. Рябуха Т. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради : дис. ...канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 – муз. мистецтво / ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Харків, 2017. 203 с.
7. Тормахова В.М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез. Київ: Ліра-К, 2017. 204 с.

REFERENCES

1. Bobul I. Zhanrovi formy ta stylovi konotatsii vokalno-estradnoho vykonavstva v muzychnii kulturi Ukrainy kintsia XX- pochatku XXI stolittia [Genre forms and stylistic connotations of vocal pop performance in the musical culture of Ukraine at the end of the 20th - beginning of the 21st century]. Dys. kand. mystetstvoznnavstva. Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. Kyiv, 2018. 219 p. [in Ukrainian].
2. Burlaka A. V. Stsenichnyi imidzh estradnoho spivaka yak chynnyk prosuvannia u muzychnii industrii [The stage image of a pop singer as a factor of promotion in the music industry]. Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Filosofii, kulturolohiia, sotsiolohiia, 2021, Issue 22. pp. 17-23 [in Ukrainian].
3. Kolubaiev O. Zasady formuvannia ukrainskoi estradno-pisennoi tradytsii v Halychyni [The principles of the formation of the Ukrainian pop song tradition in Galicia]. Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii im. M.V. Lysenka. Serii: Vykonavske mystetstvo. Lviv: TeRus, 2013. Issue 27: Kamerno-vokalna tvorhist v istorychnii retrospektyvi. pp. 208–218 [in Ukrainian].
4. Mozghovyi M. P. Osoblyvosti ukrainskoho shliaheru v konteksti rozvytku natsionalnoi estrady [Peculiarities of the Ukrainian hit song in the context of the development of the national stage]. Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dizainu i mystetstv, 2008. № 10. pp. 72-79 [in Ukrainian].
5. Ovsiannikova N. Yu. Ukrainska estradna pisnia: tendentsii rozvytku [Ukrainian pop song: development trends]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. 2022. № 1. pp. 170-173 [in Ukrainian].
6. Riabukha T. Vytoky ta intonatsiini skladovi ukrainskoi pisennoi estrady [Origins and intonation components of the Ukrainian pop song] : dys. ...kand. mystetstvoznnavstva: spets. 17.00.03 – muz. mystetstvo / KhNUM im. I. P. Kotliarevskoho. Kharkiv, 2017. 203 p. [in Ukrainian].
7. Tormakhova V.M. Ukrainska estradna muzyka i follor: vzaiemopronyknennia i synteZ [Ukrainian pop music and follor: interpenetration and synthesis]. Kyiv: Lira-K, 2017. 204 p. [in Ukrainian].